

บทที่ 2

สิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นเพื่อเด็กและเยาวชน

ศูนย์วิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษาเมื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานการณ์และปัญหา ของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น

สถานการณ์และปัญหาของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น

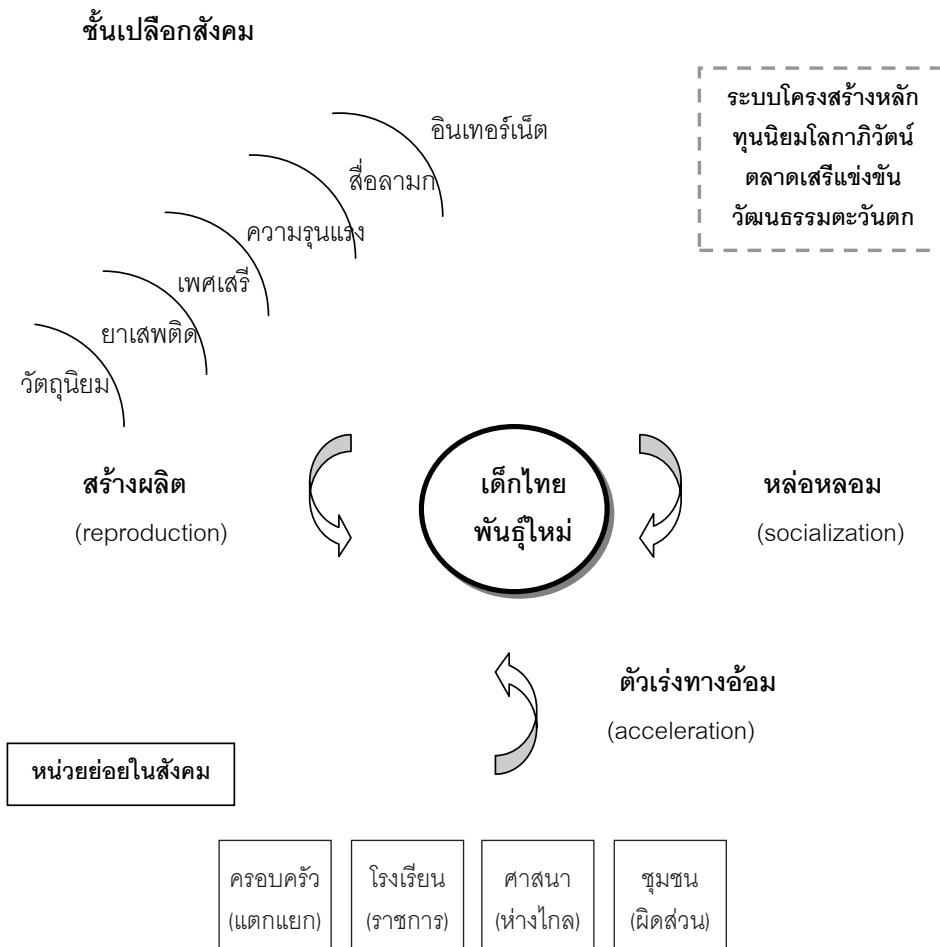
สถานการณ์และปัญหาของเด็กและเยาวชนไทยขณะนี้กำลังเผชิญกับความเสี่ยงมากมาย อันเกิดจากสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอันตรายที่ล้อมรอบตัวเด็ก เด็กและเยาวชนจำนวนมากซึมซับพฤติกรรมความรุนแรง สื่อลามกอนาจาร เสพยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อยู่ในแหล่งมั่วสุม และอื่นๆ จนพฤติกรรมเหล่านี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตร่วมสมัยของเด็กและเยาวชนที่เติบโตขึ้นทุกวัน ในโครงการศึกษาวิจัยศักยภาพท้องถิ่นในการพัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่าปัญหาสำคัญที่จำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนมี 9 ปัญหา ได้แก่

- 1) **ปัญหาด้านยาเสพติด** พบว่า เด็กและเยาวชนมีการเสพยาบ้า สารระเหย กัญชา และ 4X100
- 2) **ปัญหาด้านพฤติกรรม** ได้แก่ ความฟุ้งเฟ้อ การแต่งกาย ติดเกม ขาดวินัย ความรับผิดชอบ ไม่รู้จักหน้าที่ของตนเอง ขาดความร่วมมือกับชุมชน ไม่มีพลังเยาวชน และขาดจิตสำนึก
- 3) **ปัญหาด้านการศึกษา** พบว่า เด็กและเยาวชนขาดเรียน ออกกลางคัน หนีเรียน ไม่เรียนต่อในระดับสูง ยากจน ไม่มีทุนศึกษาต่อ เรียนจบแล้วไม่มีงานทำ
- 4) **ปัญหาทางเพศการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร** พบว่า มีการค้าประเวณี เกิดปัญหาท้องไม่มีพ่อ
- 5) **ปัญหาคุณธรรม จริยธรรม** พบว่า เด็กและเยาวชนมีนิสัย กิริยามารยาทก้าวร้าว ขาดความเคารพเชื่อฟัง ไม่ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม
- 6) **ปัญหาการใช้เวลาว่าง** เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างในการเล่นเกมน ติดเพื่อน มั่วสุม เล่นการพนัน ดื่มสุรา ติดบุหรี่ และอื่นๆ
- 7) **ปัญหาการก่ออาชญากรรม** มีการทะเลาะเบาะแว้ง ยกพวกตีกัน ลักขโมย ปล้นจนถึงขั้นการข่มขืน
- 8) **ปัญหาครอบครัว** พบว่า ครอบครัวไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน ครอบครัวเปราะบาง แยกแยก ขาดความอบอุ่น
- 9) **ปัญหาการค้ำนุชย์** แรงงานเด็ก การค้าประเวณี และอื่นๆ

นอกจากนี้ สถาบันรามจิตติได้จัดทำโครงการติดตามสภาวการณ์เด็กและเยาวชน (Child Watch) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในภาพรวมของประเทศ สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มตามพัฒนาการตามวัย กล่าวคือ พฤติกรรมกลุ่มแรกจะเป็นพฤติกรรมที่ “ยิ่งโตยิ่งเพิ่ม” พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ เที่ยวกลางคืน พุดโทรศัพท์ โดดเรียน ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ ดื่มสุรา และเล่นอินเทอร์เน็ต ส่วนพฤติกรรมกลุ่มที่สอง จะเป็นพฤติกรรมที่ “ยิ่งโตยิ่งลด” พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ ไปวัด ไปเที่ยวกับพ่อแม่พี่น้อง เล่นกีฬา และช่วยงานบ้าน เป็นต้น

เพื่อประมวลภาพข้อเท็จจริงและคุณลักษณะของ “เด็กไทยพันธุ์ใหม่” ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เขียนได้ประมวลผลการศึกษาวิจัยจากหลายโครงการที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในหลายมิติ ทั้งด้านวัตถุประสงค์ ผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ เพื่อจัดทำเป็นนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อม สังคมบริบทของชุมชนเมืองจากสี่เทาให้กลับกลายเป็นสีเขียว เป็นพื้นที่ที่ดีคุณภาพชีวิตเต็มเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตร สถานักเรียน โครงการต่างๆ จนก่อให้เกิดสภาวะทางด้านจิตใจ ค่านิยม ที่จำเป็นอันได้แก่ จิตอาสาและจิตสาธารณะควบคู่กันไป อย่างไรก็ตามจากข้อเท็จจริงในประเทศไทยซึ่งเมืองที่เติบโตขยายตัวอย่างรวดเร็วในเชิงมหภาค (macro) ยังคงเป็นศูนย์กลางของความเจริญทุกด้าน ทั้งการบริโภคนิยม การซึมซับวัฒนธรรมต่างชาติ เทคโนโลยีสมัยใหม่ แฟชั่นเครื่องแต่งกาย ระบบการศึกษาที่มีทุกระดับ ศูนย์การค้าขนาดใหญ่ ผับ บาร์ ร้านอาหาร แหล่งบันเทิงทุกรูปแบบที่นับวันจะเติบโตและขยายใหญ่ขึ้นตามลำดับ ในทุกพื้นที่ท้องถิ่น ชุมชน 7,853 แห่ง ขนาดเล็กใหญ่ ล้วนเต็มไปด้วยสิ่งล่อแหลมอันตราย ดังโครงสร้างที่สร้างหลอหลอม และเร่งการเกิดเด็กไทยยุคใหม่จำนวนมาก ซึ่งมีผลต่อคุณลักษณะเด็กไทย ดังต่อไปนี้

1. ชุมชนเมือง : แหล่งหลอหลอม สร้างผลิต และตัวเร่งอะไร

แผนภาพที่ 2.1 กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กและเยาวชน

การมองเมืองขนาดใหญ่ที่ล้อมรอบตัวเด็กแบบอุปมาอุปไมย (metaphor) เสมือนหัวหอมใหญ่ที่เป็นชั้นๆ ห่อหุ้มตัวตนของเด็กไทยที่อยู่ข้างในสุด เราจะพบว่าเด็กไทยของเรากำลังถูกสร้างและหล่อหลอมให้เข้าสู่เส้นทางที่เสี่ยงและอันตรายอย่างยิ่ง บนโครงสร้างหลักของการผลิตคนไทยพันธุ์ใหม่ ยุคทุนนิยม โลกาภิวัตน์ บริโภคนิยม เพศเสรี ยาเสพติด กำลังกลายเป็นวิถีชีวิตพื้นฐานของเด็กไทย เข้าไปทุกที่ เส้นทางความเป็นยูวอาชญากรง่ายและหลากหลายขึ้น เชื่อมโยงกันในหลายมิติที่มีอยู่ในเด็กแต่ละคน เพื่อให้เห็นสังคมไทยที่ซับซ้อนและล้อมรอบตัวเด็กว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้างที่เป็นสาเหตุสำคัญที่เป็นแหล่งผลิตหรือสร้าง (reproduction) เด็กไทยให้กลายเป็นยูวอาชญากรมากขึ้น ซึ่งองค์ประกอบดังต่อไปนี้ เป็นปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อเด็กและเยาวชน คือ

- 1) **วัตถุนิยม** นับเนื่องติดต่อกันมากกว่า 30 ปีเศษ ที่เราส่งเสริมให้คนไทยเป็นผู้บริโภคนิยม การใช้จ่ายสิ่งของ การยึดติดสินค้าราคาแพง มียี่ห้อ ค่านิยมที่วัดคุณค่าฐานะทางสังคมและชนชั้นจากราคาและมูลค่าสิ่งของ ซึ่งใช้วัตถุนิยมเป็นเส้นเลือดใหญ่ของเด็กและเยาวชน และยึดติดจนกลายเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการดำเนินชีวิต เด็กไทยติดอาหารฟาสต์ฟู้ด ขนมกรุบกรอบ น้ำอัดลม เป็นว่าเล่น ต้องบริโภคทุกวันจนเป็นนิสัย
- 2) **ยาเสพติด** ในสังคมไทยขาดการควบคุม และการระบาดของ บุหรี่ เหล้า เบียร์ สารระเหย ยาบ้า ยาเลิฟ ยาอี เกิดขึ้นมา 7-8 ปีแล้ว และระบาดเข้าสู่ชุมชน บ้านและโรงเรียนอย่างมาก แม้มีการประกาศสงครามกับยาเสพติดจนลดน้อยลง แต่ปัญหายาเสพติด ยาบ้า กำลังกลับมาใหม่ มีเด็กและเยาวชนไทย 5-6 แสนคน ที่ติดบุหรี่ ดื่มเหล้า เบียร์ และอยู่ในขบวนการค้ายาเสพติดที่จะมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในบทบาทเหยื่อ เครื่องมือ ระบบตลาด และการพนันผิดของผู้ค้ารายใหญ่ สังคมไทยจะอ่อนแอและไม่มี ความมั่นคงของประเทศ สิ่งเหล่านี้ คือ ภัยอันตรายที่น่ากลัวที่สุดของสังคมไทยขณะนี้
- 3) **เพศเสรีในเด็กวัยใสมัธยมศึกษาตอนต้นอายุระหว่าง 13-16 ปี** สังคมที่มีคูรัก มีกิ๊กกันหลายคน มีเพศสัมพันธ์ เปลี่ยนคู่นอน ขาบริการทางเพศแบบแอบแฝงปนสนุกกำลังระบาดหนักในสังคมวัยรุ่นเด็กชายหญิง เด็กเรียนรู้จากสื่อลามก หนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น อินเทอร์เน็ต คลิปวิดีโอ ซีดีที่ขายกันเกลื่อนเมืองและราคาถูก อีกทั้งยังเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ตที่มีเว็บไซต์นำเสนอภาพโป๊เปลือยได้ตลอดเวลา เด็กได้ดูก็นำไปทดลอง แลกเปลี่ยนประสบการณ์จนเป็นค่านิยมใหม่ ถ้าใครไม่เคยดูหนังเช็ทส์ ไม่ทดลองมีเพศสัมพันธ์จะเข้าสังคมสมัยใหม่ในกลุ่มเพื่อนไม่ได้เลย
- 4) **ความรุนแรงในพฤติกรรมและอารมณ์** เนื่องจากเด็กสั่งสมความรุนแรงมาจากกระบวนครอบครัวที่มีพ่อในฐานะอำนาจนิยม และโรงเรียนในบทบาทการแข่งขัน การสอบ ความเครียดกังวลที่ได้รับจากระบบการศึกษา การรับซ้ำซากจากสื่อโฆษณาที่แฝงเรื่องการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ความแปลกที่มากับความคิดแบบหลุดโลก เรื่องเพศที่รับรู้ ล้วนสะท้อนการทุบตี การใช้กำลัง ความวิตถารในอารมณ์ ในทางตรงกันข้ามเด็กไทยจำนวนหนึ่งเปราะบาง สู้โลกแห่งการพ่ายแพ้ผิดหวังรุนแรงไม่ได้ ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ซึ่งเด็กไทยที่อ่อนแอเปราะบาง สู้ชีวิตไม่ได้ อาจจบลงด้วยการฆ่าตัวตายมากขึ้น

- 5) อินเทอร์เน็ต ช่องว่างระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ในโลกสมัยเก่ากับเด็กไทยพันธุ์ใหม่โลกยุคสารสนเทศจะมากขึ้นตามลำดับ อินเทอร์เน็ตจะเป็นห้องสมุดโลกที่เด็กเรียนรู้และรับข่าวสารมากมายได้ตลอดเวลา อย่างไรก็ตามอินเทอร์เน็ตเป็นดาบสองคมที่เด็กจะใช้ประโยชน์ทางการศึกษาในขณะที่มีพ่อแม่อยู่ด้วยประมาณร้อยละ 20 นอกจากนั้นเด็กจะใช้อินเทอร์เน็ตในทางที่ไม่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็น Sex Web Cam, Sex Chat, Sex Phone การส่ง E-mail การดูภาพโป๊ลามกอนาจารที่มีมากกว่าหมื่นเว็บ
- 6) สื่อลามกอนาจาร เมืองขนาดใหญ่เต็มไปด้วยสื่อลามกราคาถูกลง หาง่าย และสูญยอดแห่งความบันเทิง มีทุกรูปแบบ เด็กและเยาวชนสามารถหาดูได้ฟรี จากการส่งต่อในรูปแบบของคลิปวีดีโอ การไรท์ซีดี เป็นต้น สำหรับสื่อลามกครองตลาดราคาถูกลง 3 แผ่น ราคา 100 บาท หาซื้อได้แถวบ้านหม้อ คลองถม ชุมชนใกล้เคียงสถานีรถไฟฟ้าวัดสะพานหินค้า ตลาดระดับล่างแทบทุกแห่ง เด็กยังเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่มีภาพโป๊ เรื่องราวลามกอนาจารกว่า 3-4 แสนเว็บไซต์และอื่นๆ
- 7) การตั้งแก๊งมอเตอร์ไซด์ ในชายขอบเมืองขนาดใหญ่มีแก๊งมอเตอร์ไซด์กว่า 20 - 30 แก๊งที่แข่งกันอย่างเอาเป็นเอาตายในยามค่ำคืน ส่งเสียงดังเป็นที่รบกวนและสร้างอันตรายแก่ผู้สัญจรไปมา หลายแก๊งจุดคร่าข่มขืน กรรโชกทรัพย์ วิวังราว หรือปล้นสะดมเหยื่อเคราะห์ร้ายที่อ่อนแอกว่า แก๊งมอเตอร์ไซด์เป็นศูนย์กลางของความตื่นเต็นในเรื่องเพศ ความรุนแรงและการแข่งขันที่ลงตัวของวัยรุ่นทุกกลุ่ม

ในเบื้องต้นขององค์รวมสังคมไทยที่มีขนาดชั้น 6-7 องค์ประกอบ ที่รายล้อม หล่อหลอม ผลิตและสร้างเด็กไทยให้เติบโตขึ้นกับสังคมที่เสี่ยงและอันตรายยิ่ง การเพิ่มขึ้นและจำนวนปัจจัยที่ส่งผลกระทบมากขึ้น หนักขึ้น และยิ่งเร่งให้เด็กหลุดรอดจากปัญหาต่างๆ ได้ยากยิ่งขึ้นตามลำดับ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นพนันบอล ซึ่งมีอยู่มากมายเกลื่อนกลาดทั่วเมืองขนาดใหญ่และเขตปริมณฑล การขายบริการทางเพศแฝงในคราบนักเรียน นิสิต นักศึกษา การนิยมคลังค์ไคล์เลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก ญี่ปุ่น และเกาหลีมีมากขึ้น

ในทางตรงกันข้ามหน่วยงานและสถาบันต่างๆ ที่เป็นหน่วยย่อย (units) ล้อมรอบตัวเด็กล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับคุณภาพและคุณลักษณะของเด็กไทย ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัวแตกแยกเปราะบางที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด ระบบการศึกษา โรงเรียนราชการ ซึ่งเป็นแหล่งเตรียมเด็กในหน้าที่ที่พึงประสงค์ท้องถิ่น สื่อมวลชนที่มีความเป็นพลวัตสูงแต่สอดแทรกวัฒนธรรมตะวันตก ระบบการเมืองที่สามารถกำหนดนโยบายแฝงบริโภคนิยมลงสู่สังคมเด็กชานเมืองและในชุมชนอย่างง่ายดายภาคธุรกิจ เอกชน องค์กรต่างๆ ที่สามารถปรับเปลี่ยนค่านิยมใหม่ๆ โดยมุ่งตลาดเด็กเป็นสำคัญให้เกิดขึ้นได้จากสื่อและการลงทุนอย่างท่วมท้น ทุกหน่วยและทุกสถาบันที่กล่าวมาแล้วล้วนอยู่ในสภาพอ่อนแอ เชื่อมโยงกันไม่ได้ บุรณาการในเชิงความสัมพันธ์ไม่ลงตัว ต่างคนต่างทำแยกส่วนกันทำไปตามบทบาทหน้าที่ที่มีอยู่ ไม่มีศักยภาพ (empowerment) ในองค์รวมของทุนทางสังคมมากนัก สิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เด็กจำนวนไม่น้อยถึงร้อยละ 15-20 จึงอยู่ในภาวะของการสูญเสียอนาคต เสี่ยงต่อเส้นทางเข้าสู่การเป็นเยาวชนอาชญากรในเมืองขนาดใหญ่ การดำเนินชีวิตที่มีพฤติกรรมแฝงอยู่กับยาเสพติด เพศเสรี ความรุนแรง และสื่อลามกอนาจารจนถอนตัวไม่ขึ้น เมื่อเด็กไทยเป็นผลผลิตที่มาจากสังคมในภาพรวมที่

ล้วนเสี่ยงและอันตราย สิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะดึงการกลับไปสู่การศึกษาในเชิงภาพซ้อน การวิเคราะห์ที่เชื่อมต่อดังคมไทยให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น การกลับไปสู่ระบบครอบครัวขยายที่อบอุ่น การปฏิรูปการศึกษาที่เน้นคุณภาพชีวิตคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของท้องถิ่น ชุมชน 7,853 แห่งที่พื้นกลับมาเข้มแข็งอีกครั้ง ล้วนเป็นเรื่องที่ยากลำบากยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จุดเริ่มจึงต้องทบทวนถึงสถาบันครอบครัวที่เปราะบางเสียก่อนเพื่อให้เห็นถึงสถานการณ์และปัญหาในระดับกลางสุดของสังคมไทยอย่างแท้จริง

2. ภาพรวมของเด็กไทยในชุมชนท้องถิ่น ที่ขยายเติบโตเป็นเมืองใหญ่

เมื่อนำผลการศึกษาวิจัยในเรื่องต่างๆ มาเป็นแกนหลักอุปมาอุปไมยเสมือนเส้นเลือดใหญ่ของปัญหาสังคมไทย จากข้อค้นพบในเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ทำให้เห็นภาพชุดของเด็กไทยในเมืองขนาดใหญ่สำหรับอนาคตอันใกล้ (scenario) ซึ่งมีคุณลักษณะที่เด่นชัดดังต่อไปนี้

- 1) **เด็กในท้องถิ่นที่เจริญจะเป็นกลุ่มบริโภคนิยมสูง** มีค่านิยมทางตะวันตก ญี่ปุ่น เกาหลี มีวัตถุและการดำเนินชีวิตที่แสดงถึงความทันสมัย เช่น มีมือถือ รถมอเตอร์ไซด์ แฟชั่นเครื่องแต่งกาย อาหารฟาสต์ฟู้ด น้ำอัดลม ขนมกรุบกรอบ การเดินทางไปต่างประเทศ การคลังไคส์ ศิลปินต่างชาติ การแข่งขันแบบ fantasia การมีเครื่องเล่นและของเล่นแปลกใหม่ที่เชื่อมโยงกับเพลง ความบันเทิง อินเทอร์เน็ต ดิจิตอล โน้ตบุ๊ก และอื่นๆ
- 2) **การมีวัฒนธรรมอนดิกตินสาย** การใช้เวลายามค่ำคืนกับสื่อมัลติมีเดีย การพูดคุย การแชท การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต การส่งข้อความ การดูฟุตบอลคู่สำคัญ การอ่านหนังสือเพื่อประกอบการหาข้อมูลสำคัญ การอยู่กับวัฒนธรรมเจียบ ไรต์วตน หาความสุข ความเหงาตามลำพังกับคู่ขา ผู้ร่วมสนทนาทั่วไปกับคอมพิวเตอร์ และอื่นๆ เด็กจะเข้าอนดิกในยามที่พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าอนแต่หัวค่ำและตื่นสายในยามใกล้เที่ยง เป็นต้น วัฒนธรรมนี้เกือบจะเป็นแบบแผนของเด็กและเยาวชนในเมืองขนาดใหญ่จำนวนไม่น้อยทีเดียว
- 3) **สภาพร่างกายที่อ่อนแอลง** การออกกำลังกาย เล่นกีฬา มีน้อยลง ขาดภูมิคุ้มกันทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ เด็กจำนวนไม่น้อยที่ติดสารระเหย ยาเสพติด ยาบ้า บุหรี่ สุรา เบียร์ การบำบัดรักษาและการป้องกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นไม่สามารถเยียวยาและช่วยเหลือเด็กได้ในสถานการณ์ที่เป็นอยู่
- 4) **วุฒิภาวะทางอารมณ์** พฤติกรรมและการแสดงออกแฝงไปด้วยความก้าวร้าวรุนแรงในการดำเนินชีวิตและการแก้ไขปัญหามากมายที่เกิดขึ้น สภาวะทางอารมณ์เหล่านี้ถูกกระตุ้นจากสื่อลามกอนาจาร เกมที่รุนแรง โฆษณาทางโทรทัศน์ การกระตุ้นทางเพศและอารมณ์ที่แปรปรวน อันเกิดจากการไร้ความต้องการที่มีมากขึ้นในทุกๆ ด้าน ปัจจุบันเราสามารถพบเห็นและหาซื้อสินค้าที่ไม่ควรแก่วัยและวุฒิภาวะของเด็กในรูปแบบของ ซีดี หนังสือการ์ตูน นิตยสาร แผ่นโฆษณา เป็นต้น

- 5) **เด็กวัยใสที่อ่อนเยาว์แต่กลับเรียนรู้ทางเพศเร็วกว่าวัยที่ควรจะเป็น** มีกิ๊ก คู่รักหลายคน ในรายงานการศึกษาและผลการสำรวจของสถาบันการศึกษาหลายแห่งพบว่า เด็กหญิงเด็กชาย อายุ 10 - 11 ขวบ บางคนเริ่มเรียนรู้การมีเพศสัมพันธ์แล้ว เฉลี่ยของเด็กไทยที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกมีอายุน้อยลงตามลำดับ ในปัจจุบันเด็กหญิงเฉลี่ย 17 ปี และเด็กชายอายุ 16 ปี การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควรล้วนนำไปสู่ปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ การทำแท้ง การขายบริการทางเพศแฝงในครอบครัวนักเรียนนักศึกษา การติดเชื้อและปัญหายุ่งยากที่ติดตามมาอีกมากมาย
- 6) **การแสวงหาความรู้ ความสุขและการมีเพื่อนใหม่ทางอินเทอร์เน็ต** ในขณะที่ครอบครัวไทย สถาบันการศึกษามีความตื่นตัวในการจัดซื้อและจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ เพื่อหวังให้เด็กและเยาวชนก้าวทันไปกับกระแสโลกาภิวัตน์ แต่ข้อเท็จจริงคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ในด้านดีเด็กได้มีห้องสมุดโลกที่สะดวกต่อการเรียนรู้ และหาข้อมูลที่ทันสมัยอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า ในทางตรงข้ามข้อเสียของอินเทอร์เน็ตก็มีอยู่มากมายเช่นเดียวกัน ถ้าไม่รู้จักการป้องกันไว้ก่อน การแชท การเปิดเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม ล้วนนำไปสู่การเสี่ยงอันตรายแบบใหม่ อาชญากรรมทางเพศที่ไม่มีตัวตน การหลอกลวง การนำเสนอสื่อความผิดปกติทางเพศให้กับผู้รู้ช่องทางและมีความชำนาญในเรื่องนี้มากกว่า เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ
- 7) **คะแนนผลสัมฤทธิ์ วัตถุประสงค์ของ เป็นตัวตั้งในการสร้างคุณค่าเชิงปริมาณ** เด็กและเยาวชนไทยถูกหล่อหลอมมายาวนานให้ยึดติดกับบริโภคนิยม สินค้าราคาแพง การเสพและการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย เด็กถูกกำหนดพฤติกรรม ระดับความสามารถ ความพึงพอใจจากเงื่อนไขและความสำเร็จจากการเรียนรู้ คะแนนผลสัมฤทธิ์ การกวาดวิชาอย่างเอาเป็นเอาตาย วันหยุดต้องแข่งขันชวนชวหาที่เรียนเพิ่ม การได้รับวัตถุประสงค์ของมักถูกตีคุณค่าตามราคามากน้อยที่บิดามารดา ผู้ปกครองซื้อและจัดหาให้ จนเป็นความเคยชินและติดกับการได้ปรนเปรอผลตอบแทนในรูปวัตถุประสงค์ของมากกว่าคุณค่าทางด้านจิตใจ ความรัก การดูแลเอาใจใส่ที่เด็กเข้าใจความเป็นรูปธรรมนี้เป็นไปได้ยากขึ้นทุกที
- 8) **ขาดจิตอาสา และจิตสำนึกสาธารณะ** การให้ความสำคัญกับตนเองมากกว่าส่วนรวม นับเป็นแนวโน้มที่ยิ่งชัดเจนต่อคุณลักษณะของคนรุ่นใหม่ที่มีมองตนเองเป็นศูนย์กลางของความสุข พึงพอใจกับการได้รับประโยชน์ ขาดจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวม ขาดคุณธรรม การเสียสละเพื่อคนอื่น การบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม เห็นได้จากการเป็นอาสาสมัครในโครงการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสจางหายไปจากสถาบันการศึกษาแทบทุกแห่ง แต่กลับเห็นเด็กและเยาวชนจำนวนมากสนใจตนเอง เพศตรงข้าม และกลุ่มพรรคพวกเพื่อนฝูงที่สนุกสนาน และดำเนินชีวิตไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่ขยายตัวมากขึ้นในทุกมิติของกิจกรรมทุกอย่างที่มีอยู่
- 9) **เด็กจำนวนไม่น้อยเข้าวัด โบสถ์ มัสยิด น้อยลง** ขาดรากเหง้าทางศีลธรรม ศาสนา วัฒนธรรม สูญสิ้นความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย การปฏิเสธวิถีชาวพุทธ การห่างไกลจากระเบียบแบบแผนในอดีตที่ให้ความสำคัญกับระบบคุณค่าความละเอียดอ่อน ความประณีตของศาสนา วัฒนธรรม คตินิยม ภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่กลับมีวัฒนธรรมตะวันตกและ

วัฒนธรรมญี่ปุ่น เกาหลี สอดแทรก เกิดความนิยมคลั่งไคล้ในรูปของการแต่งกาย ภาษาที่ใช้ การดำเนินชีวิตและค่านิยมที่ยึดติดกับเปลือกวัฒนธรรมภายนอกมากขึ้นจนสูญเสีย คุณลักษณะของเด็กไทยที่สังคมคาดหวัง

- 10) **เกิดสภาวะไร้ความสุข ไม่พอใจ มีแต่ต้องมิต้องได้** ความเครียด การกดดันจากการมีวัฒนธรรมแยกแยะตัวจากคนในครอบครัว อัตราการหย่าร้างในครอบครัวมีเพิ่มขึ้น การส่งสภาวะไร้สุขส่วนหนึ่งมาจากการศึกษาที่เน้นแต่เรื่องการทำงา การสอบและการแก่งแย่งแข่งขันกันสอบเข้ามหาวิทยาลัยให้ได้ ข้อมูลสถิติในเรื่องที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นอัตราการฆ่าตัวตาย ครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง เด็กติดยาเสพติด การคุยโทรศัพท์กับเพื่อนเป็นเวลานาน ล้วน บ่งบอกสภาวะและอาการเครียดกดดันและไร้สุขของเด็กไทยได้ดีทีเดียว
- 11) **การยอมรับและมองความสำเร็จในเชิงตัวบุคคลที่เกิดจากการผิดศีลธรรม** การลดขั้นตอน มากกว่าความเป็นหลักการ และเหตุผลมีความคิดในรูปแบบสำเร็จ (package) การลอกเลียนแบบโดยขาดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ กระบวนการคิดโดยการใช้อำนาจ ผ่านขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์น้อยลง มองแต่ผลที่เกิดขึ้น คือ ความร่ำรวย ชื่อเสียงเกียรติยศ มีความแปลกแตกต่างที่ไม่ได้มาจากจินตนาการและความคิดที่สร้างสรรค์
- 12) **การเล่นพนันบอลตามเทศกาลและการถ่ายทอดตลอดเวลา** ในเมืองขนาดใหญ่มีโต๊ะพนันบอลแทบทุกแห่ง เยาวชนเล่นได้และเสียเป็นเงินจำนวนมาก เกิดการมีหนี้สินจนมีผลเสียต่ออนาคตของเด็กและเยาวชน การขยายตัวของกีฬา บันเทิงและการพนันกำลังเป็นที่นิยม เพราะมีทั้งความสนุกสนาน ตื่นเต้นและการได้เสียที่เพิ่มความเข้มข้นเร้าใจมากยิ่งขึ้น คุณลักษณะข้อนี้ล้วนเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับนิสัยดั้งเดิมที่คนไทยนิยมเล่นการพนันในทุกเรื่อง แต่พัฒนาการของการพนันบอลมีความเป็นสากล นานาชาติ สนุกสนานตื่นเต้นกว่า วงเงินสูง ขึ้นและเสี่ยงกว่า มีเด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยได้เข้าไปสู่วงจรพนันบอลอย่างถอนตัวไม่ขึ้น เป็นหนี้สิน ถูกขู่ทำร้ายร่างกาย หลบหนีจากครอบครัวและโรงเรียนจนเสียอนาคตไปในที่สุด
- 13) **เด็กทำงานหนักไม่เป็น ขาดความรับผิดชอบ เกียจคร้าน ไม่มีทักษะชีวิต** เด็กจำนวนไม่น้อยเติบโตขึ้นกับความสะดวกสบายในรูปแบบต่างๆ เช่น นอนในห้องปรับอากาศ อาน้ำอุ่น ดูโทรทัศน์ เล่นอินเทอร์เน็ต เดินเล่นจับจ่ายในห้างสรรพสินค้า ชีวิตส่วนใหญ่มีหน้าที่รับผิดชอบการศึกษาเล่าเรียนอย่างเดียว ไม่ต้องทำงานหารายได้หรือแบ่งเบาภาระครอบครัว ลักษณะนิสัยบางด้านจึงดูหยิ่งหย่อง ไม่สู้งาน รักความสะดวกสบายแต่ต้องการความก้าวหน้า ทั้งในเชิงฐานะทางสังคม รายได้ และคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า
- 14) **เด็กในเมืองขนาดใหญ่จะมีความแตกต่างค่อนข้างมาก** เด็กในครอบครัวชนชั้นกลางขึ้นไปจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับการเรียนพิเศษ ดูโทรทัศน์ เล่นเกม อินเทอร์เน็ต จำนวนไม่น้อยมีสภาวะอ้วน ขาดการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การดำเนินชีวิตเป็นแบบตัวใครตัวมัน โอกาสการทำกิจกรรมเรียนรู้กับเด็กด้วยกันน้อยลง ชีวิตสัมผัสความเป็นธรรมชาติมีไม่มากนัก เด็กในครอบครัวระดับล่าง หาเช้ากินค่ำร่างกายซูบผอม กินอาหารไม่ครบมื้อ ออกกลางคันจากระบบโรงเรียนเป็นอันมาก ถูกกระทำ ถูกเอาเปรียบ ชีวิตด้อยคุณภาพจนเกิดภาวะ

ความเลื่อมรอบด้าน เด็กทั้ง 2 กลุ่มที่มีความแตกต่างกันอย่างมากในสภาพปัจจุบันจะกลายเป็นปัญหาความขัดแย้ง การใช้กำลัง การเบียดเบียน การอยู่ร่วมกันในลักษณะการเผชิญหน้า การมีกลุ่มของตนเองเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ การแย่งชิงและการทำร้ายกันในรูปแบบต่างๆ มากขึ้น

- 15) การมีสถานะเป็นหัวหน้าครอบครัวเยาว์วัยขึ้น การต้องดูแลบุตรหลานในสภาพการเป็นยายายในวัยเจริญพันธุ์ เด็กและเยาวชนในชุมชนจำนวนมากมีเพศสัมพันธ์ การตั้งครอบครัวในวัยที่ยังไม่พร้อม มีบุตรเกิดขึ้นในขณะที่เป็นวัยรุ่น อายุยังน้อย เด็กทารกมีน้ำหนักน้อย คุณภาพชีวิตไม่สู้ดี นอกจากนี้จะมีคุณแม่วัยเด็กแล้วยังมีผลต่อเนื่องในเรื่องการพบสภาพยายายในวัย 40 ปีต้นๆ เพิ่มมากขึ้นด้วย

ภาพชุดคุณลักษณะของเด็กไทย 15 ประการ เป็นแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ของเมืองขนาดใหญ่ เป็นเมืองสีเทาที่ทุกฝ่ายสร้างขึ้น จากข้อมูลการศึกษา ดัชนีบ่งชี้ ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจที่เป็นปัจจุบันล้วนระบุถึงความเสี่ยงและความเป็นไปได้ของคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ เด็กหลายคนอาจมีคุณลักษณะดังกล่าวหลายข้อหรือไม่มีเลยก็ได้ หรือมีเพียงบางข้อแต่อาจลดหรือเพิ่มขึ้นได้เช่นเดียวกัน ในข้อสรุปเบื้องต้น ทูทางสังคม (social capital) ไม่ว่าจะป็นหน่วยทางครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ศาสนา สถาบันและหน่วยงานต่างๆ ล้วนอยู่ในภาวะอ่อนแอ ผุกร่อน บทบาทลดลงและข้อสำคัญยิ่งคือการแยกส่วนกันทำหน้าที่ขาดการเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์ ไม่มีศักยภาพ (empowerment) ในองค์กรที่ดูแลเชิงคุณภาพได้มากนัก ในทางตรงกันข้ามองค์กรทางธุรกิจมีดี ภาวะการณ์กระตุ้นสิ่งแวดล้อมชั่วร้ายอันตรายกลับขยายตัวอย่างรวดเร็วเชื่อมโยงเป็นกระบวนการมีอำนาจในทางการตลาดและผ่านกลไกรัฐมากยิ่งขึ้น ประสานกันเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่หลากหลายซับซ้อน แต่มุ่งไปที่กลุ่มเป้าหมายคือเด็กและเยาวชนเป็นหลัก มีทั้งอิทธิพล การครอบงำ การให้ความหมายและคำตอบได้ดีกว่าสถาบันทางสังคมที่แทบหมดหนทางในการป้องกันบุตรหลานของตนเอง หากท้องถิ่น 7,853 แห่ง ยังคงปล่อยปละละเลยไม่คิดร่วมมือช่วยเหลือกัน มิติสังคม สิ่งแวดล้อมที่เป็นด้านลบอันตรายจะค่อยๆ หล่อหลอม และสร้างเด็กไทยให้มีคุณลักษณะดัง 15 ข้อที่กล่าวมา ให้เพิ่มขึ้น จนยากแก่การเยียวยาให้กลับเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าได้